

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

י.

(א) [תוס' פ"ה ס"ד כחובות ס"ה, (ב) [תוס' פ"ה ס"ד, (ג) [בבליקוט וע"י [תלח] והג"א אמר ר"ח ב"א אר"י,

תורה אור השלם

- 1 כבוד הקמים יתקלו ובקטלים מרים קלון: משלי ג ה
- 2 כי לי בני ישראל עבדים עבדו הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים אני? אלהיכם: ויקרא כה נה 3 בני אדם לוי אלהים לא התגודדו ולא יתשמו קדוקה בון בעינים ולמ: דברים י ד 4 הלאו פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית בי תראה ערם ובסוהו ומבשרך לא תתעלם: ישעיהו ה ז 5 השמר קץ פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת העשמה ורעה עיני באחייך ואביון ולא תתן לו וקרף עיני אל? והיה כך חסד: דברים יג יד 6 יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וזייפו את ישיב עינם לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעתם: דברים יג יד 7 כי בה אמר ה' אל תבוא בית מרוח ואל תלך לספור ואל תגר לרע כי אספת את שלומי מאת קרעם והיה נאם ה' את החרב את יד החיים: ירמיהו טו ז 8 בה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות: ישעיהו נא א 9 לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות: משלי י ב 10 אני בצדק אחזק פניך אשבעה בהקיץ ותמונתך: תהלים יז טו 11 מלוא ה' חונן כל ונגמלו ישלם לו: משלי יז יז 12 עשיר בפרשים יושלם ועבד ליה לאיש מלוא: משלי כב ז 13 לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות: משלי יא ד 14 יום עברה היום והוא יום צרה ומצוקה יום שאה ומשואה יום חשך ואפלה יום ענן וצדקה תציל ממות: צפניה ט ט

ימלא חיים. וכתבי גבי חכמה כי מולאי מלא חיים: **צעלי אגדה.** מתוך שהן דרשנין ומוסכין את הלכ הכל מוכדין אותם: **לצעל דהון.** רשע או עובד כוכבים: **להלל אנו צנון כו'.** שהצדקה מלל מניהסם כדאמר' לקמן בשמעמין: **שמונוסיו של אדם.** שכן שיתפרנס ממנו: **חסרונוסיו.** הפסק שעמדי להפסקי: **וכה.** למול עובד יתן אותו חסרון לעניים: **הוא [לפון] כחלמא.** כדמולאי (י) יה"כ: **דענו מחסר שבע מאה דינרין.** בזאתה שנה: **שקיל לדקה מיניהו.** כל השנה היה כופין צדקתו וגובה מהן לדקה: **פש גבייהו.** ערצ רשע השנה שיבסר דינרי שלא נתנו לצדקה משבע מאה דינרי: **לא סדחלו.** למיפסק יותר: **אמאי לא אמרס לן.** מתחלה שכן חלמת והיינו גותנין כולן: **השפא קן.** חס נפלתי: **איחייב מאן דסני לן.** כאלס שמולה קללמו בחזירו: **מחלי שפא ועובדי עבודס כוכבים.** כסקילה ואמר מר (כחובות דף ג:) מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסמו דדמי לסקילה דמתן (כסדרין דף מה.) בית הסקילה היה גבוה שמי קומות וכו': **פרקליטין.** מלמי יושר [של מלאכי השרת]: **כי אספתי אס שומי מאס העס הוה.** ומהו השלום את החסד ואת הרחמים שהיו רגילין לעשות: **מפעפעו.** מרככו: **הגוף סובלו.** [כל הגוף] מלא רוח: **וכן צדק.** כחלמה ואח"כ אלוה פניו כחלמה: **אשבעה כהקיץ המונתך.** כשכר הקילה אשבע תמונתך: **מלוה ה' חונן דל.** החונן לים נעשה מלוה להקצ"ה וכתבי ועבד ליה לאיש מלוה (משלי כג): **ואיוו היה לדקה המללס מדינה של גיהנס.** כלומר חיה מן המקראות הללו מדבר מדין של גיהנס אותו שכמו לא יועיל הון ציוס עברה: נותנה

ימצא חיים בעלי עושר דכתיב צדקה בעלי אגדה דכתיב וכבוד כתיב הכא וכבוד כתיב התם: **כבוד חכמים ינחלו תניא** היה רבי מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן אמור לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם א"ל [אדרבה] זו שמחייבתן לגיהנם אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועס עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר כ"י לי בני ישראל עבדים אמר לו ר"ע אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורון משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם אמר לו אתם קרוים בנים וקרוין עבדים בזמן שאתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין בנים ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום אתם קרוין עבדים ועכשיו אין אתם עושין רצונו של מקום אמר לו הרי הוא אומר הלא פרום לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית אימתי עניים מרודים תביא בית האידנא וקאמר הלא פרום לרעב לחמך: דרש ר"י ברבי שלום בשם שמונתיו של אדם קצובין לו מראש השנה כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה וזה הלא פרום לעניים ועניים מרודים תביא בית * כי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי הוא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי עשינהו שקל מיניהו לצדקה (ב) פוש גבייהו שיבסר דינרי כי מטא מעלי יומא דכיפורי שדור דבי קיסר נקטניהו אמר להו רבן יוחנן בן זכאי לא תדחלון שיבסר דינרי גבייהו שקלינהו מינייכו אמרי ליה מנא ידעת אמר להו חלמא הואי א"ל ואמאי לא אמרת לן [דינתיבניהו] אמר להו אמניא כי היכי דתעבדו מצוה לשמה רב פפא הוה סליק בדרגא אישתמיט כרעיה בעי למיפל (ג) אמר השתא כן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבחות וכוונדי עבודת כוכבים א"ל חייא בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא פרנסתו (ד) דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר * כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא * השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכתבי התם * יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים תניא (ה) א"ר אלעזר בר' יוסי כל צדקה וחסד שישאל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים שנאמר * כה אמר ה' אל תבא בית מרוח ואל תלך לספור ואל תגוד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה [וגו'] את[החסד ואת הרחמים חסד זו גמילות חסדים רחמים זו צדקה תניא ר"י אומר גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר * כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראו בעולם הר קשה ברזל מחתכו ברזל קשה (ו) אור מפעפעו אור קשה מים מכבין אותו מים קשים עבים סובלים אותן עבים קשים רוח מפורתן רוח קשה גוף סובלו גוף קשה פחד שוברו פחד קשה יין מפינו יין קשה שינה מפכחתו ומיתה קשה (ז) מכולם [וצדקה מצלת מן המיתה] דכתיב * וצדקה תציל ממות דרש רבי דוסתאי ברבי ינאי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם מביא דורון גדול למלך ספק מקבלין אותו הימנו ספק אין מקבלין אותו הימנו [ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו] ספק רואה פני המלך ספק אינו רואה פני המלך והקדוש ברוך הוא אינו כן אדם גותן פרוטה לעני וזכה ומקבל פני שכינה שנאמר * אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך רבי אלעזר * יהיב פרוטה לעני והדר מצלי אמר (ח) דכתיב אני בצדק אחזה פניך מאי אשבעה בהקיץ תמונתך אמר רב נחמן בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמגדדין שינה מעיניהם בעולם הזה והקב"ה משביען מזיו השכינה לעולם הבא א"ר יוחנן מאי דכתיב * מלוה ה' חונן דל אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כביכול * עבד ליה לאיש מלוה א"ר חייא בר אבא רבי יוחנן (ט) (רמז) כתיב * לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות וכתבי * לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות שתי צדקות הללו למה אחת שמצילתו ממותה משונה ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם ואי זו היא שמצילתו מדינה של גיהנם והוא דכתיב ביה עברה דכתיב * יום עברה היום והוא ואי זו היא שמצילתו משונה נותנה

ואיזו שמצלת מיתה משונה נותנה ואינו יודע * צמי נותנה. ור"מ אדרבה זאת שהיא מלוה רבה היא לה להליל מדינה של גיהנס שהוא רע ציטר ואומר ר"י דרוב דברים אין עומדין לחדס צעולם הזה אלא לחסר מיתה ובעולם הזה אין עומדין לחדס אלא מלות גדולות כמתן (קדושין דף לו:) אלו דברים שאדם אוכל מפירותיו צעולם הזה והקפן קיימת לעולם הבא לכן קאמר דלפילו מנייתה משונה דהוי צעולם הזה מלל: אלא

רצונו של מקום. לפי שאתם בגלות ואי אתם יכולים לקיים כל התורה: עניים מרודים שגורים כעני אדם ששלום: איכי השתא נפלי. הייתי בדין בסקילה כדאמר בית הסקילה היה גבוה ב' קומות (סנהדרין מה.) וכוונדי עבודת כוכבים דכתיב (דברים יז) וסקלתם באבניו מותו: ופרקליטין. כי מלמו סניגוריה: כי אספתי את שלומי בשביל שאינם עושים לא חסד ולא רחמים. הא עושין יהיה להם שלום גדול: מפעפעו. עושהו רך: אני בצדק. שאשעה צדקה מתחילה והדר אחזה פניך

רבינו גרשום

צדקה זו עושר שיהיו לו נכסים ועושר שיעשה מהם צדקה: כבוד. זו אגדה בשביל שיועד לדרוש באגדות מכונין אותו: רש לו לשבך הדין. יצר הרע להשיבך ולהטעותך ולומר לך: ועכשיו אי אתם עושין רצונו של מקום. לפי שאתם בגלות ואי אתם יכולים לקיים כל התורה: עניים מרודים שגורים כעני אדם ששלום: איכי השתא נפלי. הייתי בדין בסקילה כדאמר בית הסקילה היה גבוה ב' קומות (סנהדרין מה.) וכוונדי עבודת כוכבים דכתיב (דברים יז) וסקלתם באבניו מותו: ופרקליטין. כי מלמו סניגוריה: כי אספתי את שלומי בשביל שאינם עושים לא חסד ולא רחמים. הא עושין יהיה להם שלום גדול: מפעפעו. עושהו רך: אני בצדק. שאשעה צדקה מתחילה והדר אחזה פניך

גליון הש"ס

נמרא כי הא דבני אחתיה וכענין זה איתא במדעס רבה ויקרא פרשה ג' צניני אחיה דרשב"י:

הגהות הב"ח

(א) נמרא פש גבייהו כל"ל ואת' ומתק: (ב) שם כתי נופל חלש דעתיה אמר השתא: (ג) שם ברזל קשה אש מתפעפ אש קשה מיס: (ד) שם ומיתה קשה (מכילס) מ"מ וי"ב ס"א משיבה: (ה) שם והדר מל"ל אמר כתיב כל"ל אות' ד' ומשואה יום חשך ואפלה יום ענן וצדקה תציל ממות: צפניה ט ט